

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Светла Кирилова Черпокова-Захариева, преподавател в Катедра по история на литературата и сравнително литературознание към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“

в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки

професионално направление: 2.1 Филология

докторска програма: Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия (Западноевропейска литература – сравнително литературознание)

Автор: София Николаева Дачева

Тема: „Рецепцията на Томас Ман и Херман Хесе в България (Съпоставително изследване)“

Научен ръководител: проф. д.ф.н. Клео Протохристова

За присъждане на образователната и научна степен „доктор“ София Николаева Дачева предлага дисертационен труд на тема: „Рецепцията на Томас Ман и Херман Хесе в България (Съпоставително изследване)“, автореферат към него, автобиография и три статии по темата на дисертацията. Дисертационният труд обхваща 281 страници, като съдържа: основен текст – увод, четири глави и заключение (208 стр.), и приложения – каталог и интервю (73 стр.). Представеният от София Николаева Дачева комплект материали е в съответствие с Чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Предложеният за защита труд поставя тема, която до момента не е дискутирана в българското литературоведско пространство. Проблемът за рецепцията на Томас Ман и Херман Хесе в България, макар и частично засяган, не е представян в разгърнат вид, още повече в съпоставка между двамата автори. В това отношение работата може да се мисли като приносна, дори и ако само се отчете начинът на задаване на проблема. Проследяването на вълните на рецепция (преводна и критическа) на творчеството на двамата автори и очертаването на принципна периодизация на синхронната им рецепция

също не е правено до момента в българското изследователско пространство. При това тези „рецептивни вълни“ и етапи задълбочено са защитени и аргументирани чрез редица примери, плод на систематичното проучване на проблема от авторката.

Приносно е и изпълнението на поставената задача. Очертана е ясна методологическа рамка на изследването, зададен е критическият контекст, а също така се демонстрира и добро познаване на различни изследователски стратегии и практики в областта на рецептивистиката. С оглед вече на конкретната тема налице е едно много задълбочено проучване на различните рецептивни посоки в осмислянето на творчеството на двамата автори (преводна, критическа и творческа), като особено значимо за работата е прилагането на компаративистичния подход. Изследват се не просто вълните на рецепция (хронологически и по тематичен принцип), но и се търсят паралели във възприемането на изследваните автори.

Демонстрира се също добро познаване на рецептивната теория, но същевременно се гради собствена методология, чрез която се провеждат наблюденията и се постигат изводите. Особено приносно е предлагането на специфични ракурси към творчеството на Томас Ман и Херман Хесе през призмата на рецепцията им в България. Ще дам само три примера от областта на трите вида рецепция, която се проследяват. Единият е от преводна рецепция и е свързан със специфичния поглед към преводите. Той е не просто през оглеждането на периодите на интензивност и затишие, а и през личността на преводача, като се търси един по-интимен и същевременно по-съкровен прочит на преводната рецепция (вж. спомените на Виктор Пасков за Страшимир Джамджиев, с. 26). Вторият пример е от областта на критическата рецепция. Изследването върви не само по дирите на критическото коментиране на творчеството на Томас Ман и Херман Хесе от българските литературоведи, като съвместно прощутира различни критически текстове. Отчита се обаче и преводната критическа рецепция, което също е важен симптом за интересите на българската култура от един или друг период. Третият пример за оригинален подход към изследваната проблематика е от областта на творческата рецепция, на която е посветена четвърта глава „Творческа рецепция на Томас Ман и Херман Хесе в България“. Определено смятам за много важна находка отличаването на романите „Елените“ от Светлозар Игов и „При входа на морето“ от Емилия Дворянова и на връзките им (явни и потаени) с Томас Ман (през билдунгсромана и чрез други автори от световната литература). Като своеобразната кулминация на тази изследователска траектория определено смятам, че е интервюто с проф. Светлозар Игов по повод романа му „Елените“, поместено в приложението към работата.

Каталогът на преводните издания на произведенията на Томас Ман и Херман Хесе несъмнено обогатява представата за рецепцията им в България, но заедно с това демонстрира и неимоверният обем на извършената работа. Същевременно то има и важната функция да ориентира и подпомогне всеки следващ изследовател в подстъпите му към Ман и Хесе.

Ползваната и цитирана литература респектира не само с обема си, но и с прецизната си подборка. Намерен е също така много добър баланс между присъствието на български и чуждоезични автори, които работят в посока на изследване било то на творчеството на Томас Ман, било на Херман Хесе, или в полето на рецептивните теории и компаративистиката.

Бележките ми са основно в сферата на оформлението. Все още има допуснати някои технически грешки, но с оглед на цялото те са несъществени. Все още е необходима известна коректорска работа, поради пунктуационни и правописни проблеми. Смятам обаче, че при евентуална бъдеща публикация на дисертацията те лесно могат да се отстранят и на този етап не накърняват възприемането на изследването.

Във връзка с бъдещи занимания по темата бих препоръчала едно по-голямо задълбочаване в социокултурния контекст, което би допринесло за повече изводи по посока на вълните на рецепция на двамата автори. Предвид обаче, че става въпрос за докторска дисертация, смятам, че на този етап не е необходимо по-голямо разширяване или допълване на работата.

Предложените от дисертантката публикации плътно следват темата на дисертацията. Две от тях поставят отново Томас Ман и Херман Хесе в съпоставителна перспектива, а третата се задълбочава върху цветовата символика в „Смърт във Венеция“ на Томас Ман.

Авторефератът (30 стр.) съвестно и обхватно резюмира дисертационния труд. Той следва неговата подредба и ясно отличава основните тези на изследването.

В заключение – убедена съм, че работата има всички необходими качества да бъде успешно защитена. Дисертационният труд и представените материали към него представляват оригинален принос и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Те напълно съответстват и на специфичните изисквания на Филологическия факултет при ПУ „Паисий Хилендарски“.

Убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване от дисертантката и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на София Николаева Дачева в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки; Професионално направление: 2.1 Филология; Докторска програма: Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия (Западноевропейска литература – сравнително литературознание).

18.06.2019 г.

Пловдив

доц. д-р Светла Черпокова